

Rezoluție la
Masa rotundă cu genericul „Monumente de for public – elemente formatoare ale spațiului urbanistic”, dedicată aniversării de 120 de ani de la nașterea sculptoriței Claudia Cobizev și 115 ani de la nașterea sculptorului Lazăr Dubinovschi

Secția Patrimoniu Cultural Construit al Institutului Patrimoniului Cultural, afiliat Ministerului Culturii Republicii Moldova, în parteneriat cu Secția Arte și Hărți a I.P. Biblioteca Națională a Republicii Moldova a organizat o Masă rotundă cu genericul „Monumente de for public – elemente formatoare ale spațiului urbanistic”, dedicată aniversării de 120 de ani de la nașterea sculptoriței Claudia Cobizev și 115 ani de la nașterea sculptorului Lazăr Dubinovschi, care a avut loc în data de 11 noiembrie 2025, cu începere de la orele 11.00, în incinta Sălii Arte și Hărți, Blocul 2 al I.P. Biblioteca Națională a Republicii Moldova, la adresa str. 31 august 1989, blocul 78. Criticii de artă, arhitecții, muzeografi, sculptorii, pedagogii de artă plastică și toți cei interesați de subiectul propus spre discuție au fost invitați să participe la această Masă rotundă.

Evenimentul cultural a demarat prin cuvântul de salut al Dnei Aliona Munteanu, director adjunct al BNRM, care a menționat importanța unor asemenea manifestări. Dna Rodica Baleanu, șef secție Arte și Hărți a BNRM a prezentat informații prețioase despre monografiile, care fac parte din colecția de cărți a secției și sunt dedicate celor doi mari sculptori. Dul Dr. Vitalie Malcoci, șeful Secției Patrimoniul Cultural Construit al IPC, a deschis evenimentul, invitând toți participanții la o conlucrare activă, creativă și prodigioasă.

Dna Dr. Ana Marian a prezentat două studii de caracter istoriografic. În primul a fost urmărit traseul artistic al sculptorului Lazăr Dubinovschi în studiile comparate ale criticilor de artă autohtoni. Al doilea studiu a fost o relatare despre creația sculptoriței Claudia Cobizev în viziunea criticilor de artă contemporani.

Dna Dr. Hab. Mariana Șlapac și Dna Dr. Alla Ceastina s-au referit la contribuția artistei Claudia Cobizev la înfrumusețarea Palatului Cultural din Chișinău. Tematica abordată de ambele cercetătoare s-a bazat pe un bogat material arhivistic și istoric, dar și ilustrativ. D-na Dr. Hab. Mariana Șlapac a prezentat și o comunicare despre Turnul Dezrobirii Basarabiei – o realizare de marcă a lui Octav Doicescu și Dimitrie Ghiulamila, frumos suplinită prin materiale arhivistice și fotografii inedite.

Comunicarea Dnei Dr. Aurelia Trifan s-a bazat pe o analiză comparativă a grupurilor statuare ale lui Karl Marx și Friedrich Engels din diverse spații culturale și situarea lor în spațiile urbanistice în contextul perioadei modernist-socialiste.

Dna Dr. Hab. Victoria Rocaciuc a făcut o prezentare a personalităților notorii ale celor doi sculptori-monumentaliști, Claudia Cobizev și Lazăr Dubinovschi, încadrată în contextul artistic al epocilor în care au activat.

În discursul Dnei Dr. Elena Madan, conferențiar UTM, a fost analizată seria de sculpturi monumentale de for public, intitulate generic „Coloana Cerului”, creație a artistului Tudor Botin. Analiza s-a concentrat pe modul în care aceste monumente depășesc rolul memorial, devenind repere vizuale și spirituale majore.

Studiul Dnei Sorina-Nicoleta Grati a urmărit modul în care arta integrată contribuie la configurarea identității urbane și la constituirea unei relații afective între loc și locuitor, evidențiind importanța menținerii acestui limbaj vizual în peisajul urban contemporan. Comunicarea a reflectat un studiu de caz: mozaicurile Centrului Mamei și Copilului din Chișinău.

Dnul Dr. Manole Brihuneț a abordat un gen relativ recent constituit în sculptura monumentală autohtonă, cel al crucilor comemorative închinat eroilor din primul război mondial, care constituie un gen ce accede la troițele populare moldovenești. Cercetătorul s-a referit la creația meșterului popular Ion Borș din Furceni.

Participanții la masa rotundă au discutat aprins despre soarta monumentelor de for public din Republica Moldova, propunând căi de soluționare ale problemelor artistice, stilistice și conceptuale apărute în procesul de edificare a acestora. Dintre participanți s-a remarcat Dnul Tudor Botin, artist plastic, membru titular al UAP, conferențiar UTM, care s-a referit la impedimentele de care s-a ciocnit în procesul edificării monumentelor de for public, realizate de Domnia sa. Dnul Dr. Sergius Ciocanu a relatat despre problemele legate de edificarea monumentelor de for public, oglindite în legislația din Republica Moldova. Iar Dnul Ion Zderciuc, sculptor, membru titular al UAP, conferențiar la UPS „Ion Creangă” din Chișinău, a vorbit despre calea sinuoasă pe care o parcurge orice monument de for public din momentul apariției conceptului artistic până la instalarea lui în spațiul urbanistic.

În cadrul acestor dezbateri s-au evidențiat câteva puncte-repere. Primul: necesitatea completării spațiilor urbanistice și a spațiilor verzi, în același rând din Parcurile Chișinăului, cu sculpturi monumentale și decorative. Avem spații verzi bogate, extinse ca teritoriu, care ar fi trebuit valorificate. Astfel, în Parcul din Valea Trandafirilor, din păcate, s-a păstrat, din perioada artei realismului socialist, doar un singur monument: cel al sculptorului Iurie Canașin, cu denumirea *Nistru*, grație faptului că a fost lucrat în travertin, un material dur, care nu se supune eroziei. De aici se evidențiază al doilea reper: necesitatea edificării monumentelor în materiale dure și nobile, nu în cele perisabile. Cel de-al treilea reper: necesitatea stringentă de a organiza concursuri jurizate, înainte de a fi instalate monumentele, fapt care va contribui la filtrarea

machetelor de monumente mediocre și neexpresive, care nu reprezintă valoare artistică și culturală și care nu vor fi agreate de public.

Astfel, dialogul constructiv și multiaspectual al participanților la această Masă rotundă a contribuit la conturarea unor concluzii și recomandări care vor contribui la promovarea și salvagardarea monumentelor de for public – parte a patrimoniului cultural construit al Republicii Moldova.

Ana Marian, dr., cercetător științific superior,
Institutul Patrimoniului Cultural